

*LIETUVIŲ PASAKOJAMOSIOS
TAUTOSAKOS KATALOGO
KETVIRTASIS TOMAS*

Lietuvių pasakojamoji tautosaka, pradėta kaupti dar XIX a. pirmojoje pusėje, folkloristų teberenkama ir šiandien. Šis ilgas laiko tarpas kupinas tiek istorinių, tiek politinių-ekonominių pasikeitimų, ryškiai veikusių ir žodinę liaudies tradiciją. Dabar folkloristai, atlikdami lauko tyrimus, apklausinėdami žmones, jau vargiai beužrašo pasakų, o išgirsta žilagalvėlės senutės ar senelio sekama stebuklinė pasaka ar porinama archajiška mitologinė saktė ekspedijos dalyviui tampa tikru atradimu, asmeniniu prisilietimu prie mažomis kruopelėmis išsibarsčiusios dar teberusenanchios senosios pasaulėžiūros.

Šiandien folkloro medžiaga intensyviai renkama, tvarkoma ir dedama į talpius archyvo podėlius. Tiesa, naujovės atėjo ir į šią folkloristų veiklos sritį – archyvavimui atiduodami ne iš garsinių laikmenų šifruoti ir į popieriaus lapus surašyti žodžiai, o specialia kompiuterine programa apdoroti garso įrašai ir juos detalizuojantys aprašai.

Jau daugiau nei 150 metų renkama ir kaupiama folkloro medžiaga pasiekė didžiules apimtis. Kad būtų lengviau ją susirasti, prie jos dirbti, prireikė tam tikrų apibendrinimų, skyrių ir nuorodų. Pirmąsias folkloro medžiagos grupavimo užuomazgas galime aptikti mūsų tautos patriarcho Jono Basanavičiaus tautosakos rinkiniuose. Padedamas būrio talkininkų, XIX ir XX a. sandūroje jis pradėjo užrašiti,

nėti, kaupti pasakas, sakmes, padavimus ir kitokius liaudies kūrinius. Jo surinkta medžiaga ilgainiui išaugo į tam metui didelę folkloro kolekciją. Sakmės, padavimai daugeliu atvejų grupuoti teminiu principu, o pasakos, dar nesant tarptautinės pasakų numeracijos, intuityviai mėgintos priskirti tam tikroms kategorijoms. Antai prie kai kurių iš jų rasime įrašus: „kytruolių-galvočių“, „mitinė-istorinė“, „razbaininkų pasakos“.

Tarpukaryje folkloro medžiagos rinkimu, publikavimu, tyrinėjimu aktyviai rūpinosi tautosakininkas Jonas Balys. Jo dėka medžiaga imta kataloginti – trumpos tekstų anotacijos pradėtos grupuoti pagal tam tikrus kriterijus. Mokslininkas nuolat domėjosi folkloristikos naujovėmis kitose šalyse ir, remdamasis suomių patirtimi, parengė bei išleido *Lietuvių pasakojamosios tautosakos motyvų katalogą* (1936), apibendrinantį visą tuo metu turimą lietuvių pasakojamąją tautosaką. Atsižvelgiant į tai, kad Tautosakos archyve tada tekstų būta gerokai mažiau nei dabar, gerokai paprastesnis buvo ir jų grupavimas. Šio katalogo reikšmė lietuvių kultūrai tikrai neišmatuojama – juo buvo naudojama apie 70 metų!

Lietuvių literatūros ir tautosakos institute esantiems folkloro fondams vis labiau pildantis nauja medžiaga, reikėjo naujo katalogo, apimančio visą sukauptą lietuvių pasakojamojo folkloro lobyną. Šio titaniško darbo ėmėsi profesorė Bronislava Kerbelytė, per daugiau nei trisdešimt darbo metų susisteminusi apie 85 tūkstančius

pasakojamosios tautosakos tekstų. Taip buvo parengta Lietuvių pasakojamosios tautosakos kartoteka, atvėrusi skaitytojui kelią prie identifikuotų kūrinių, detalių jų anotacijų. Aprašyta medžiaga išleista trimis *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogo* tomais¹, *Lietuvių pasakojamosios tautosakos repertuaru*², sėkmingai įsiliejusiais į mokslinę apyvertą, pripažintais ir kitų disciplinų specialistų, ieškančių medžiagos savo tyrimams. Dar reikėtų paminėti rusų bei anglų kalbomis pasirodžiusią lietuvių sakmių ir padavimų rodyklę³, taip pat rusų kalba – lietuvių liaudies pasakų klasifikaciją⁴. Pastarieji leidiniai išsamiai pristato lietuvių folklorą tarptautinėje plotmėje.

2009 m. pasirodęs ketvirtasis *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogo* tomas⁵ vainikuoja ilgą B. Kerbelytės triūso prie folkloro tekstų sisteminimo laikotarpį. Šis darbas buvo atliktas 2003–2008 m., profesorei dirbant jau kitoje mokslo institucijoje – Vytauto Didžiojo universitete. Tome sutelkta informacija apie dalį Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogo kartotekos,

-
- 1 Bronislava Kerbelytė. *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas*, t. 1: *Pasakos apie gyvūnus. Pasakėčios. Stebuklinės pasakos*, Vilnius, 1999; t. 2: *Pasakos-legendos. Novelinės pasakos. Pasakos apie kvailį velnią. Buitinės pasakos. Mėlų pasakos. Formulinės pasakos. Pasakos be galo*, Vilnius, 2001; t. 3: *Etiologinės sakmės. Mitologinės sakmės. Padavimai. Legendos*, Vilnius, 2002.
 - 2 Bronislava Kerbelytė. *Lietuvių liaudies pasakų repertuaras*, Vilnius, 2002.
 - 3 Bronislava Kerbelytė. *The Types of Folk Legends. The Structural-Semantic Classification of Lithuanian Aetiological, Mythological and Historical Legends*, Saint-Petersburg, 2001.
 - 4 Бронислава Кербелите. *Типы народных сказок. Структурно-семантическая классификация литовских народных сказок*, Москва, 2005.
 - 5 Bronislava Kerbelytė. *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas*, t. 4: *Pasakojimai. Anekdota. Oracijos*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2009. – 612 p.

esančios Lietuvių literatūros ir tautosakos institute, duomenų. Į tomą sudėti trys tautosakos žanrai: liaudies pasakojimai, anekdotai ir oracijos. Šie tarp savęs tiek semantinė, tiek atlikimo požiūriu nelabai „besigiminiuojantys“ liaudies naratyvai pateikiami atskirais skyriais. Autorė duoda labai tikslus apibendrintos medžiagos skaičius: daugiau kaip 15 tūkstančių, t. y. 7220 lietuvių liaudies pasakojimų, 6835 anekdotų variantai ir 1045 oracijos.

Pastudijavę knygos įvadą pastebėsime, kad medžiaga chronologiškai nėra lygiavertė. Pasak autorės, pasakojimai ir oracijos išrinkti iš daugiau kaip 85 tūkstančių pasakojamosios tautosakos variantų, užrašytų 1835–1982 m., „autentišku pavidalu paskelbtų leidiniuose ir saugomų rankraštynuose bei archyvuose“. Tuo tarpu anekdotų masyvas papildytas ir iš publikacijų surinktais variantais – skelbtais *Vakarinėse naujienose* (1990–1992) ir leidinyje *Žemaičiuose girdėti anekdotai* (1-as sąs., 1991). Toks laiko ribų neatitikimas paaiškinamas šių kūrinių gyvavimo ypatumais. Oracijos – liaudies dramatinis žanras, neatskiriamai susijęs su įvairiomis apeigomis. Pasakojimai čia irgi išprausti į tam tikrus rėmus – dalis jų dėliojami chronologine tvarka, kita dalis apžvelgia atsiminimus apie praeities žmonių gyventą aplinką. O anekdotai yra gerokai lankstesnis žanras, nesunkiai adaptavęsis ir nauju gyvavimo pavidalu – spaudos puslapiuose. Kadangi chronologinis žanrų „prasilenkimas“ nėra didelis, tik dešimt metų, tad apčiuopiamos įtakos leidinio kokybei jis nedaro.

Publikacija pradedama pasakojimais. *Pasakojimo* terminas yra gana problemiška kategorija, juk ir pasaką, ir sakmę, ir anekdotą galima pavadinti pasakojimu. Dar ir dabar klasifikuojant tradicinį folklorą šiam žanrui dažniausiai linkstama priskirti tuos kūrinius, kurie neturi ryškesnių požymių,

leidžiančių naratyvus priskirti tam tikram žanrui. Tarptautinėje klasifikacijoje dalis čia priskirtų tekstų identifikuoti kaip pasakos apie gyvūnus. Tą patį savo kataloge buvo padaręs ir J. Balys. Su žanrinės priklausomybės problema rengdama katalogą susidūrė ir B. Kerbelytė. Kaip leidinio įvade ji pažymi, liaudies pasakojimai labai skiriasi savo tematika ir forma. Vieni jų yra siužetiniai, o kiti – kaip lakoniški teiginiai ar jų deriniai. Vieni pasakojimai turi variantų, užrašytų skirtinguose Lietuvos regionuose, o kiti atspindi pateikėjo asmeninę patirtį.

Tai, kas šiame *Kataloge* priskirta pasakojimams, galima pavadinti žmonių atsiminimais apie tam tikras praeities detales. Kartais toks skyrimas yra gana subjektyvus dalykas – yra kūrinių, kurie savo stilistika labai artimi anekdotams, sakmėms. Čia katalogo autorė nededa paskutinio taško. Jos manymu, visai galimas daiktas, kad pasakojimų kategorijai priskiriami kelių žanrų kūriniai ir, norint galutinai tai patvirtinti, reiktų išsamaus kūrinių tyrimo. B. Kerbelytei šiuo atveju „rūpėjo ne nustatyti pasakojimų žanrinius skirtumus ir į juos atsižvelgti, o klasifikuojamus kūrinius atskirti nuo kitokiomis formomis saugomų ir perduodamų žinių apie praeitį“⁶.

Pasakojimai yra labai margas naratyvų masyvas. Istorikas čia ras atsiminimų apie realius praeities tarpnius (baudžiovą, karus, marus, suirutes, carinį valdymą). Etnologas gaus progą pasigilinti į senovės žmonių pažiūras, buitį bei kultūrą, jų tarpusavio santykius. Kultūros specialistai, literatūrologai aptiks autentiškų atsiminimų apie to meto iškilias asmenybes. Įdomu, kad unikališios informacijos ras ir gamtininkai, meteorologai, sociologai, pastudijavę skyrelius apie atmintinus, sukrečian-

6 B. Kerbelytė. *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas*, t. 4: *Pasakojimai. Anekdotai. Oracijos*, p. 13.

čius įvykius, gyvūnų elgseną. Pasakojimų skyrius yra savotiška pusantro šimto metų senumo žmonių gyvenimo enciklopedija, ne tik atskleidžianti, kaip tada žmonės gyveno, bet ir kaip jie traktavo savo gyvenimą, jo naujoves, juos supančią aplinką, istorinius įvykius. Šiuolaikiniam folkloristui, etnologui, istorikui ar kitos srities specialistui tai labai vertinga medžiaga, leidžianti įvertinti lietuviškos pasaulėvokos ypatumus iš laiko perspektyvos. Šis skyrius nematoma gija jungia nūdienos folkloristų lauko tyrimus, orientuotus į gyvenimo pasakojimų rinkimą ir analizę. Pastudijavę šį knygos skyrių, aptiksime nemaža paralelių, kaip XIX–XX a. žmonės vertino istorinę, socialinę, kultūrinę aplinką, ir galėsime palyginti, kaip ją vertina dvidešimt pirmame šimtmeityje gyvenantis asmuo. Ko gero, skirsis tik įvykiai, datos, o pasakojimo detalės, jausmai pasirodys nesunkiai atpažįstami iš senųjų tekstų.

Reikia pažymėti, o kartu ir pasidžiaugti, kad ši liaudies pasakojimų katalogo publikacija yra viena pirmųjų, skirtų tokio žanro kūriniams. Veikiausiai dėl tokio pobūdžio informacinio vakuumo pasakojimai iki šiol skendėjo užmarštyje: beveik nėra jiems skirtų tyrimų, menkai žinoma, kiek ir kokios medžiagos yra sukaupta Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto archyve. Tikėkimės, kad paskelbta informacija apie šiuos kūrinius paskatins įvairių sričių tyrėjus dažniau praverti Instituto duris ir labiau pasigilinti į senuosiuose rankraščiuose slypinčius informacijos lobius.

Antrieji leidinyje eina anekdotai. Iki šiol šie naratyvai taip pat nebuvo likę be dėmesio – tekstai buvo skelbti atskira publikacija su išsamium moksliniu įvadu⁷, pa-

7 *Lietuvių liaudies anekdotai*, parengė Bronislava Kerbelytė ir Povilas Kriškčiūnas, Vilnius, 1994.

skelbta mokslinių tyrimų medžiagos⁸. Tai labai greitai kintantis žaismingas folkloro žanras, kurio pateikimas dažniausiai susijęs su atitinkama situacija, – juk ne taip paprasta nei iš šio, nei iš to prisiminti ką nors juokingo ir papasakoti. Reikia, kad sustabdyta akimirka kokiomis nors detalėmis primintų anekdotą. Šis pasakojamojo folkloro žanras pasižymi beribe demokratija ir socialine lygiava, nes anekdotai gali būti pasakojami apie visus ir viską (ypač apie draudžiamus dalykus), svarbiausia, kad būtų randamas tinkamas požiūris.

Savo siužetais linksmieji naratyvai artimi buitiniams pasakoms. Tarptautiniame pasakų kataloge jie dažniausiai šiam žanrui ir priskirti⁹. Tuo tarpu B. Kerbelytė, išvelgdama skirtumus tarp šių kūrinių, šiuos du žanrus atskyrė. *Kataloge* reprezentuojamų anekdotų variacijoms aprašyti taikomas autorės sukurtas naratyvų struktūros ir semantikos analizės metodas. Daugelis šiuolaikinių mokslininkų sutinka, kad tautosakiniam tekstams skirstyti anksčiau taikytas suomių mokyklos metodas pasirodė besantis nelabai tinkamas – jis netiksliai atskleidė medžiagos variavimą, giminiginę kūrinių buvo priskiriami skirtingiems tipams ir atvirksčiai. Ilgametis darbas prie folkloro tekstų B. Kerbelytei leido perprasti ir išvelgti dėsningumus, susijusius su pasakojamosios tautosakos kūrinių sandara, jų paskirtimi. Taip buvo sukurtas

.....
8 Bronislava Kerbelytė. Naujoviški anekdotai: santykiai su ilgaamže tradicija, *Tautosakos darbai*, 2008, [t.] XXXV, p. 107–116; Bronislava Kerbelytė. Komunistiniai vadai ir žmonių būseną, *Tautosakos darbai*, 2009, [t.] XXXVIII, p. 260–270.

9 Hans-Jörg Uther. *The Types of International Folktales: A Classification and Bibliography (FF Communications, No. 285)*, part II, Helsinki, 2004. Skyrius šiame kataloge pavadintas „Juokai ir anekdotai“ (*Jokes and anecdotes*), o į jį sudėtos buitinės pasakos.

savitas naratyvų tyrimo būdas – struktūrinės-semantinės tekstų analizės metodas¹⁰. Jo esmė yra tautosakos kūrinių skaidymas į mažiausius struktūrinius vienetus – elementariusius siužetus, pasižyminčius tam tikra semantika. Remiantis šio metodo teikiamomis galimybėmis, dalis *Katalogo* ketvirto tomo medžiagos suklasifikuota – sugrupuota pagal abstrakčiame lygmenyje aprašomą semantiką. Taip anekdotų masivas susistemintas atsižvelgiant į teisingą ir neteisingą personažų elgesį.

Taigi šis katalogas atlieka ne tik įprastinę funkciją – teikti informaciją apie ieškomą tam tikrą medžiagą. Abstrahuoti tautosakos tekstai suskirstyti į tipus, versijas, ir skaitytojas gali įvertinti ne tik kūrinių variacijas, bet ir tarpžanrines sąsajas ar netgi sekti kūrinių raidos ypatumus. Kaip teigia autorė, po detalios anekdotų analizės paaiškėjo, „kad semantikos požiūriu anekdotai nedaug skiriasi nuo kitų naratyvų žanrų, nes jų variantai priskiriami analogiškiems struktūriniams-semantiniams tipams kaip ir pasakos ar sakinės“¹¹.

Vis dėlto norėtusi pažymėti, kad anekdotų klasifikacijai taikyti struktūrinę-semantinę tekstų analizę yra ganėtinai rizikingas dalykas. Folkloristui, kuris susipažinęs su šiuo metodu iš ankstesnių B. Kerbelytės darbų, medžiagos paieška ilgai netruks, tačiau kitos srities specialistas gali sutrikti, išvydęs abstrahuota kalba parašytus tipų ir versijų pavadinimus. Kadangi nėra jokių papildomų teminių grupių, tad, norint susirasti reikiamą kūrinių, prireiks nemažai laiko – reikės skaityti visus aprašus. Šiuo atveju geriausia išeitis būtų elektroninė Ka-

10 Б. Кербелите. *Историческое развитие структур и семантики сказок (на материале литовских волшебных сказок)*, Вильнюс, 1991.

11 B. Kerbelytė. *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas*, t. 4: *Pasakojimai. Anekdotai. Oracijos*, p. 15.

talogo versija, leidžianti vartotojui rasti medžiagą pagal įvairius kriterijus, pavyzdžiui, pagal tam tikrą žodį.

Pažymėtina, kad B. Kerbelytės pasirinkimas tokiu būdu klasifikuoti anekdotus gimė iš ilgametės patirties ir yra nukreiptas į ateities tyrimus. Autorės rašoma:

Didelių folkloro tekstų masyvų katalogai ir net atskirų žanrų klasifikacijos kuriamos ilgai. Jeigu autorius atsižvelgtų tik į to meto mokslo poreikius, klasifikacija neišvengiamai atsilitų nuo tyrinėjimų raidos ir netaptų jų pamatu. Klasifikatorius privalo užbėgti į priekį ir nujauti ateities mokslo poreikius. Todėl rizikuoja, kad amžininkai jo nesupras, o kitos tyrinėtojų kartos pasivys negreitai. Tai žinodama, autorė vis dėlto pasirinko anekdotų semantinę klasifikaciją, nes neabejoja, kad kūrinių semantikos tyrinėjimai padeda atskleisti, ką mums ir ateities kartoms norėjo pasakyti mūsų tolimi protėviai ir vyresniųjų kartų žmonės, o visuomenei svarbu tai žinoti.¹²

Paskutinis *Katalogo* skyrius skirtas oracijoms. Ir šis tautosakos žanras nebuvo pamirštas: jo tyrimui skirta disertacija¹³, paskelbta mokslo publikacijų¹⁴, oracijos glaudai apžvelgtos ir enciklopedinio pobūdžio leidiniuose. *Kataloge* apibendrintos visos Lietuvoje žinomos ir suregistruotos oracijos. Jos sugrupuotos klasikiniu būdu – pagal jų ryšius su apeigomis, o vienas skyrius skirtas oracijoms, nesusi-

12 Ten pat.

13 Živilė Žalienė. *Lietuvių liaudies oracijos: pagrindiniai žanro bruožai*: [Daktaro disertacija], Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius, 2001.

14 Živilė Žalienė. Keli oracijų poetikos bruožai, *Tautosakos darbai*, 1997, [t.] VI–VII (XIII–XIV), p. 161–169; Živilė Žalienė. Oracijų žanro specifika, *Tautosakos darbai*, 1998, [t.] VIII (XV), p. 122–127; Živilė Žalienė. Lietuvių liaudies oracijų meninės raiškos ypatumai, *Tautosakos darbai*, 2001, [t.] XV (XXII), p. 248–259.

jusioms su apeigomis. Tokiu būdu suformuotos penkios stambios oracijų grupės: kalendorinių apeigų, vestuvių, krikštynų, laidotuvių, buitinės. Šios grupės savo ruožtu skaidomos į mažesnes dalis.

Ketvirtas *Katalogo* tomas pasižymi ir tuo, kad jame yra numeracijos naujovių. Kiekviena siužetų teminė grupė (pasakojimuose ir oracijose) ar struktūrinis-semantinis tipas (anekdotuose) jungia tam tikrą skaičių siužetų aprašų, kuriems suteikiami numeriai. Norėdami nurodyti konkretaus kūrinio vietą klasifikacijoje, skaitytojai turi parašyti poskyrio, tipų grupės ir tipų numerius. Taip palengvinamas tiek medžiagos citavimas, tiek jos susiieškojimas. To buvo labai pasigesta trečiame *Katalogo* tome.

Autorė nuosekliai neseka tarptautine klasifikavimo sistema, bet pateikia ir tam tikrų korekcijų. Antai kai kuriuos liaudies pasakojimus apie žmonių susidūrimus su realiais gyvūnais ir jų elgesio stebėjimus, kurie tarptautiniame Antti Aarne's ir Stitho Thompsono kataloge priskirti prie pasakų apie gyvūnus, B. Kerbelytė atskyrė nuo pasakų. Prie anekdotų aprašų pateikiami buitinių pasakų atitikmenys pagal tarptautinę numeraciją – taip pat vertinga informacija skaitytojui.

Žanrinė kūrinių numeracija yra glaudžiai susijusi su tarptautiniu Aarne's ir Thompsono katalogu, kuris yra klasifikavimo etalonas daugumai pasaulio naratyvų tyrėjų. Tad bet kokios nuorodos į atitikmenis tarptautiniame kataloge yra naudingas dalykas. Tokią nuorodų rodyklę randame *Katalogo* ketvirto tomo pabaigoje. Joje nurodomi pasakojimų, anekdotų, oracijų siužetų atitikmenys AT kataloge ir taip lietuviška medžiaga susiejama su tarptautiniais atitikmenimis.

Reikia pažymėti didelį autorės atsakingumą, kruopštumą atrenkant, analizuojant, grupuojant medžiagą. Kiekvienas

liaudies pasakojimas, anekdotas, oracija buvo detaliai išnagrinėti, sukurtos jų klasifikavimo sistemos, pateikti tekstų aprašymai. Tai padaryti galėjo tik ilgametę patirtį turintis specialistas ir savo darbą labai mėgstantis žmogus.

Nesinori minėti, tačiau pastebėjau ir kai kurių neigiamų dalykų. Nemaloniai nuteikė šiurkščios leidinio maketavimo klaidos – turinyje daug kur trūksta skyrių puslapių numeracijos. Kitas šiais laikais svarbus dalykas yra leidinio platinimo galimybės. Liūdna, tačiau tomą galima įsigyti tik prie Vytauto Didžiojo universiteto esančiame knygyne, kitur jo nė su žiburiu nerasime. O juk čia skelbiami pamatiniai mūsų tautos kultūros, savasties dalykai!

Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogo ketvirtas tomas informatyviai atskleidžia tradicinių pasakojimų, anekdotų, oracijų variavimą ir regioninį jų pasiskirstymą. Tai puiki pagalbinė priemonė, padėsianti akademinėi visuomenei susiorientuoti šių naratyvų žanrinėje įvairovėje, jų semantikoje ir struktūroje, gausiai papildysianti pirmosiose trijose *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogo* knygose esančią informaciją. Skelbiama medžiaga sudomins ir plačiąją visuomenę.

Jūratė Šlekonytė

TRIOBIŠKIŲ DAINOS SUGRĮŽO NE VISAI TUO KELIU

Veikiausiai 140 metų, kai į tada buvusios Suvalkų gubernijos Kalvarijos apskrities Liudvinavo valsčiaus Triobiškių kaimą atvyko rusų mokslininkai filologai Filipas Fortunatovas ir Vsevolodas Milleris iš Maskvos universiteto, parsikviesti čia gyvenusio jų studento Andriaus Botyriaus. F. Fortunatovą traukė gyvoji, autentiška

kaimo žmonių vartojama lietuvių kalba kaip svarbus šaltinis lyginamajai kalbotyrai, jo kolegą V. Millerį, tikėtina, ne mažiau turėjo dominti ir čia gyvuojanti tautosaka. Tad, bendraujant su Triobiškių ir gretimo Juniškių kaimo gyventojais, atidžiai klausytasi natūralaus jų šnektos skambesio, stengtasi ją kuo geriau perprasti, pažinti ir kuo tiksliau fiksuoti jos faktus bei reiškinius. Rastas ir patogus būdas tai daryti – užsirašinėti kaip baigtinius, stabilizuotus tekstus čia gyvuojančią tautosaką: dainas, pasakas, patarles, mįsles. Žodiniu pavidalu išreikštės dvasinės kūrybos atsivėrė ištisas lobynas, tad darbuotasi keletą savaitių. Vien dainų paršivežta pusantro šimto. Po metų – 1872-aisiais – šimtas atrinktų jų tekstų buvo paskelbta „Maskvos universiteto žiniuose“. O 1873 metais jos išleistos atskira knyga „Lietuvių liaudies dainos, surinktos Vsev. Millerio ir F. Fortunatovo“. Pratarinę (ar bent didžiąją jos dalį) bus rašęs V. Milleris: į pateiktų dainų gyvavimą, jų vertę ir kalbinę raišką joje žvelgiama labiau folkloristo nei lingvisto akimis. Iš jos matyti, kad abu filologai rinkti medžiagos vyko gerai pasirengę ir ją, padedami „žodžiu ir darbu“ A. Botyriaus, fiksavo kruopščiai, „tiksliai išlaikydami tarmės savitumus, kad šių kūrinių išleidimas galėtų pasitarnauti filologiniams tikslams – tirti mūsų aplankytos vietovės kalbos gyvąsias formas“¹.

Šis leidinys yra tapęs bibliografinė reikšmė, Lietuvoje jo esama vos vienas egzempliorius. Tad turėtume pasidžiaugti, kad po 138 metų, Lietuvos vardo pamėnėjimo tūkstantmečio proga, jis sugrįžo į Lietuvą nauju pavidalu – įvardytas kaip

1 Собирантели, кн.: *Литовскія народныя пьсни, собранія Всев. Миллером и Ф. Фортунатовым*, Москва, 1873, р. 1.